

Elektroniskās klīringa sistēmas SEPA atbilstības pašnovērtējums¹

2015. gada 25. augustā.

Lai sasniegtu vēlamo caurredzamību, Eirosistēma/ECB (ECB) sagaida, ka galvenie infrastruktūru nodrošinātāji, kuru mērķis ir atbilstība SEPA kritērijiem, veic regulāru pašnovērtējumu un to publicē.

Latvijas Bankas elektroniskā klīringa sistēma (EKS) ir neliela apjoma klientu kredīta pārvedumu neto norēķinu sistēma, kas sāka darbu 1998. gada 17. novembrī. Pašlaik EKS ir lielākā klientu maksājumu apstrādes sistēma Latvijā, kas nodrošina ātru, efektīvu un lētu norēķinu veikšanu eiro. Eiro maksājumu apstrādi EKS uzsāka 2008. gada janvārī, dodot iespēju klientu maksājumus eiro starp Latvijas bankām izpildīt vienas darbadienas laikā.

2009. gada sākumā Latvijas Banka, Latvijas Komerčbanku asociācija un Latvijas Republikas Valsts kase vienojās par kopēju koncepciju EKS pārveidei par SEPA atbilstīgu sistēmu, kas tika ieviesta 2010. gada 9. novembrī.

Lai nodrošinātu savietojamību ar citām SEPA infrastruktūrām un EKS dalībnieku sasniedzamību, EKS veic eiro pārrobežu kredīta pārvedumu ziņojumu apmaiņu ar *EBA Clearing* sistēmu STEP2.

1. Maksājumu apstrādes kritērija nosacījumi: lai veicinātu infrastruktūru SEPA atbilstību, infrastruktūras tiek lūgtas ievērot Eiropas Maksājumu padomes (EPC) apstiprinātā SEPA infrastruktūru ietvara prasības, SEPA kredīta pārvedumu rokasgrāmatu un/vai SEPA tiešā debeta shēmas(-u) rokasgrāmatu(-as), ieviešanas vadlīnijas un ar tām saistītos UNIFI (ISO 20022) XML standartus, kā arī būt gatavām atbalstīt shēmas testēšanu atbilstoši EPC plāniem.

- 1) Vai ir nosūtīta EPC pievienošanās vēstule (*disclosure letter*) saistībā ar Jūsu nodomu kļūt par SEPA shēmai atbilstīgu CSM (*clearing and settlement mechanism* – klīringa un norēķinu sistēma)?

Jā Nē

Komentāri:

Latvijas Bankas pievienošanās vēstule Nr. 10-08.1/2009/2 par nodomu EKS veidot kā SEPA kredīta pārvedumu shēmai atbilstīgu klīringa un norēķinu infrastruktūru (*Disclosure of intent to be a SEPA Credit Transfer Scheme compliant CSM*) EPC nosūtīta 2009. gada 3. augustā.

- 2) Vai ir nodrošināta atbilstība SEPA infrastruktūras ietvaram?

Jā Nē

Komentāri:

Saskaņā ar EPC SEPA infrastruktūras ietvaru, EKS ir SEPA shēmai atbilstīgs ACH, t.sk. ievērojot SEPA shēmas atbilstības principus:

¹ *Terms of reference for the SEPA-compliance of infrastructures, European Central Bank, 4 March 2009.*
<https://www.ecb.int/paym/sepa/elements/compliance/html/tor.en.html>

- visa maksājumu informācija tiek nosūtīta pilnā apmērā un nemainīta starp iesaistītajiem SEPA shēmas dalībniekiem;
- maksājumi tiek izpildīti vienas darbadienas laikā, tādējādi pilnībā ievērojot EPC SEPA kredīta pārvedumu shēmas rokasgrāmatā maksimāli noteikto laiku, t.sk. starp EKS un *EBA Clearing* sistēmu STEP2;
- visas komisijas maksas tiek iekasētas tieši no SEPA shēmas dalībniekiem, kas izmanto EKS pakalpojumus, nevis no SEPA maksājuma transakcijas;
- tiek ievēroti apstiprinātie SEPA datu formāti un tehniskās vadlīnijas un tiek pieprasīta to ievērošana;
- SEPA kredīta pārvedumu shēmas rokasgrāmatā noteiktie papildu izvēles pakalpojumi (*additional optional services*) netiek piedāvāti. Piedāvātie pakalpojumi ārpus SEPA shēmām un jebkādu citu papildu pakalpojumu piedāvājums neietekmē SEPA kredīta pārvedumu shēmas rokasgrāmatas prasību ievērošanu. Latviešu alfabēta burti tiek lietoti saskaņā ar banku daudzpusējo vienošanos;
- sistēmas noteikumi un funkcionālais apraksts, ietverot operacionālos noteikumus un pieejas kritērijus, ir publiski pieejami;
- 2011. gada beigās tika veikts EKS atbilstības novērtējums Starptautisko norēķinu bankas "Sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pamatprincipiem" (*Core Principles for Systemically Important Payment Systems*) un secināts, ka EKS pilnīgi atbilst visām uz to attiecināmo (I, II, VII, VIII, IX un X) pamatprincipu prasībām;
- tiek nodrošinātas SEPA infrastruktūras ietvara prasības attiecībā uz pieejas kritērijiem, funkcionalitāti un pārvaldes kārtības principiem.

3) Vai ir nodrošināta atbilstība SEPA kredīta pārvedumu shēmas rokasgrāmatai?

Jā Nē

Komentāri:

EKS atbilst EPC SEPA kredīta pārvedumu shēmas rokasgrāmatai.

4) Vai ir nodrošināta atbilstība SEPA tiešā debeta shēmu rokasgrāmatai(-ām), t.i., *banka-banka* SEPA tiešā debeta maksājumu pamatpakalpojumiem un *uzņēmums-uzņēmums* SEPA tiešā debeta maksājumu pakalpojumiem, kā arī e-mandātu pakalpojumiem?

Jā Nē

Komentāri:

Jautājums netiek attiecināts uz EKS. EKS ir kredīta pārvedumu sistēma, un tajā netiek piedāvāti tiešā debeta maksājumu pakalpojumi.

5) Vai ir nodrošināta atbilstība attiecīgajām vadlīnijām, kas nosaka UNIFI (ISO 20022) XML ziņojuma standartu lietošanu?

Jā Nē

Komentāri:

EKS atbilst EPC SEPA kredīta pārvedumu shēmas *banka-banka* posma ieviešanas vadlīniju *SEPA Credit Transfer Scheme Inter-bank Implementation Guidelines* kas nosaka UNIFI (ISO 20022) XML ziņojuma standartu lietošanu.

- 6) Vai Jūs spējat nosūtīt visu obligāto maksājumu informāciju (t.s. dzeltenie lauki) pilnā apjomā un nepārveidotu starp iesaistītajiem shēmas dalībniekiem?

Jā Nē

Komentāri:

- a. vai Jūs spējat apstrādāt visu SEPA ISO20022 XML maksājuma ziņojuma kopu (dzeltenie un baltie datu lauki)?

Jā Nē

Komentāri:

EKS apstrādā tikai ieviešanas vadlīniju *SEPA Credit Transfer Scheme Inter-bank Implementation Guidelines* noteiktos maksājuma ziņojuma kopas dzeltenos datu laukus, balstoties uz UNIFI (ISO 20022) XML maksājuma ziņojuma standartiem.

- 7) Vai tiek nodrošināts, ka netiek pazaudēti dati, ja Jūs piedāvājat konvertāciju starp XML un nacionālajiem formātiem?

Jā Nē

Komentāri:

Jautājums netiek attiecināts uz EKS. EKS nav paredzēta konvertācija starp XML un nacionālajiem formātiem, jo sistēmā tiek izmantots tikai XML formāts.

- 8) Vai ir veikta adekvāta apstrādes procedūru testēšana?

Jā Nē

Komentāri:

Pirms SEPA maksājumu apstrādes uzsākšanas ir veikta EKS procedūru testēšana atbilstoši EPC SEPA testēšanas ietvaram (*SEPA Testing Framework*). Tāpat pirms sistēmas jaunu versiju uzstādīšanas tiek veikta to adekvāta testēšana.

- a. ja jā, lūdzam sniegt informāciju par testēšanas ietvaru, organizāciju un apjomu (iekšzemes vai pārrobežu) un sasniedzamību (CSM-banka, banka-CSM-banka, visi maksājumu posmi).

Komentāri:

Pirms SEPA maksājumu apstrādes uzsākšanas EKS tika testēts iekšzemes un pārrobežu maksājumiem. Testos piedalījās visi EKS dalībnieki un tika veikta

apmaiņa ar kredīta pārveduma ziņojumiem (pacs.008), naudas līdzekļu atmaksas ziņojumiem (pacs.004), maksājuma atsaukuma ziņojumiem (camt.056) un maksājuma atsaukuma atteikuma ziņojumiem (camt.029), kā arī EKS nosūtīja dalībniekiem maksājuma statusa ziņojumus (pacs.002).

Pirms maksājumu apmaiņas ar STEP2 sistēmu uzsākšanas, tika veikta testēšana atbilstoši STEP2 procedūrām.

Pirms jaunu sistēmas versiju uzstādīšanas tiek veikta izmainīto ziņojumu testēšana posmā EKS-banka ar visiem dalībniekiem.

2. Savietojamības kritērija nosacījumi: lai veicinātu infrastruktūru atbilstību SEPA, infrastruktūras tiek aicinātas piemērot savietojamības noteikumus, t.i., interfeisa specifikācijas un komerciālās procedūras, lai varētu veikt SEPA kredīta pārvedumu un SEPA tiešā debeta maksājumu rīkojumu apmaiņu starp bankām un infrastruktūrām, un starp infrastruktūrām, par ko attiecīgajiem CSM vēlams savstarpēji vienoties, un apņemties nodrošināt savienojumu ar jebkuru citu infrastruktūru pēc pieprasījuma, pamatojoties uz nosacījumu, ka savienojuma nodrošināšanas izmaksas sedz tā infrastruktūra, kas pieprasa savienojumu.

- 1) Vai ir nodrošināta atbilstība savietojamības nosacījumiem, t.i., interfeisa specifikācijām un komerciālajām procedūrām SEPA kredīta pārvedumu un SEPA tiešā debeta maksājumu rīkojumu apmaiņai starp bankām un infrastruktūrām un starp infrastruktūrām?

Jā Nē

Komentāri:

Atbilstība savietojamības nosacījumiem tiek nodrošināta starp bankām un EKS un starp EKS un STEP2.

- a. ja jā, vai attiecīgie CSM ir savstarpēji saskaņojuši piemērotos savietojamības nosacījumus?

Komentāri:

Maksājumu apmaiņai starp EKS un STEP2 tiek izmantotas STEP2 noteiktās interfeisa specifikācijas un komerciālās procedūras.

- b. ja netiek piemēroti savstarpēji saskaņoti savietojamības nosacījumi, lūdzam aprakstīt attiecīgos savietojamības elementus (ziņojumu formātus, sistēmas slēgšanas laikus, klīringa un norēķina procedūras, saskaņošanas un kontroles procedūras);

Komentāri:

Jautājums netiek attiecināts uz EKS.

- c. vai Jūs atbilstat citiem attiecīgajiem noteikumiem, vadlīnijām vai praksēm, kas nosaka savietojamības nodrošināšanas principus (piemēram, "CSM Market Practices")?

Jā Nē

Komentāri:

EKS atbilst EPC SEPA CSM tirgus praksei (*SEPA CSM Market Practices*).
Saskaņā ar EPC SEPA CSM tirgus praksē sniegto SEPA infrastruktūru
klasifikatoru EKS atbilst ACH kategorijai.

- 2) Vai Jūs varat nodrošināt savienojumu ar jebkuru citu infrastruktūru pēc tās pieprasījuma?

Jā Nē

Komentāri:

EKS ir gatava nodrošināt savienojumu ar jebkuru citu infrastruktūru pēc tās pieprasījuma ar katru savstarpēji vienojoties.

- a. vai Jums jau ir izveidots kāds savienojums(-i)? Ja jā, lūdzam sniegt infrastruktūru nosaukumus;

Jā Nē

Komentāri:

EKS ar *EBA Clearing* sistēmu STEP2 ir izveidotas tehniskas un operacionālas procedūras, kas ļauj SEPA maksājumu klīringu un/vai norēķinu starp divām kredītiestādēm, kas piedalās divās dažādās maksājumu infrastruktūrās.

- b. ideālā gadījumā šāds savienojums tiek veidots uz savstarpēji izdevīgiem komerciāliem nosacījumiem. Ja nav šādu komerciālo nosacījumu, pieprasītājas infrastruktūras nodrošinātājam jāsedz visas savienojuma izmaksas (izveide un tālākā uzturēšana). Kas sedz izveidotā savienojuma(-u) izmaksas?

Komentāri:

EKS ir gatava slēgt savienojumus ar savstarpēji izdevīgiem komerciāliem nosacījumiem, kur katra savienojumā iesaistītā infrastruktūra sedz savas savienojuma izmaksas.

- c. vai ir paredzēts (pēc Jūsu iniciatīvas vai pēc pieprasījuma) mainīt iekšējās apstrādes procedūras, lai palielinātu savienojuma efektivitāti? Vai šādas pārmaiņas ir veiktas?

Komentāri:

Jautājums netiek attiecināts uz EKS.

- d. kā notiek pārvedumu norēķins starp infrastruktūrām?

Komentāri:

EKS un STEP2 savstarpējais norēķins notiek, izmantojot TARGET2 sistēmas vienoto platformu (*Single Shared Platform*). Tehniskā sadarbība ar STEP2 notiek atbilstoši infrastruktūru savietojamības procedūrai.

3. Sasniedzamības kritērija nosacījumi: lai veicinātu infrastruktūru atbilstību SEPA, infrastruktūras tiek aicinātas nodrošināt eiro maksājumu nosūtīšanu un saņemšanu uz un no

visām bankām eiro telpā, vai nu tieši, vai netieši, izmantojot starpniekbankas vai izmantojot infrastruktūru savienojumus (citiem vārdiem, nodrošināt pilnīgu sasniedzamību).

- 1) Vai Jūs varat nosūtīt savu dalībnieku eiro maksājumus un saņemt savu dalībnieku eiro maksājumus uz un no visām SEPA shēmā iesaistītajām bankām eiro telpā, vai nu tieši, vai netieši, izmantojot starpniekbankas vai izmantojot infrastruktūru savienojumus.

Jā Nē

Komentāri:

- a. cik daudzas SEPA shēmā iesaistītās bankas Jūs varat sasniegt (tieši vai netieši), pamatojoties uz noslēgtajiem līgumiem?

Komentāri:

EKS eiro maksājumiem izmanto 18 tiešie dalībnieki. Pārējās SEPA kredīta pārvedumu shēmā reģistrētās bankas (aptuveni 4 7700 banku, t.sk. Latvijas bankas, kas nav EKS dalībnieki) EKS dalībnieki var sasniegt, izmantojot EKS maksājumu apmaiņu ar STEP2.

- b. kā Jūs nodrošināt, ka varat nosūtīt (*route*) maksājumu uz jebkuru banku eiro telpā, kas ir SEPA shēmas dalībniece?

Komentāri:

EKS veic maksājumu apmaiņu ar STEP2 un tas nodrošina maksājumu nosūtīšanas (*route*) iespējas jebkurai eiro telpas bankai, kas ir SEPA kredīta pārvedumu shēmas dalībniece.

- c. lūdzam aprakstīt, kā Jūs iegūstat nepieciešamo maršruta (*routing*) informāciju?

Komentāri:

Tā ir Latvijas Bankas izveidota maršrutu datubāze, kuras aktualizēšana tiek veikta sadarbībā ar EKS tiešajiem dalībniekiem un STEP2. Maršrutizācijas principi ir daļa no EKS funkcionālā apraksta.

Ja Jūs lietojat pašizveidotu maršrutu datubāzi, kā veicat tās aktualizēšanu, piemēram, kā iegūstat jaunāko informāciju no visām SEPA shēmā iesaistītajām bankām eiro telpā?

Komentāri:

EKS veic pašizveidotās maršrutu datubāzes aktualizēšanu, saņemot informāciju no EKS tiešajiem dalībniekiem – bankām –, kas pārmaiņu gadījumā nekavējoties nosūta Latvijas Bankai atjaunoto informāciju. Savukārt jaunāko informāciju par pārējām SEPA shēmā iesaistītajām bankām (STEP2 sasniedzamo banku sarakstu) Latvijas Banka vienreiz mēnesī saņem no STEP2.

Kā Jūs risināt iespējami pretrunīgo informāciju, ja SEPA shēmā iesaistītā banka ir sasniedzama, izmantojot vairākus maksājumu kanālus?

Komentāri:

Maksājumiem, kas netiek adresēti EKS tiešajiem dalībniekiem, ir viens maksājumu kanāls – STEP2, kas nosaka tālākos maksājumu kanālu izvēles principus.

Kā tiek pieņemts lēmums par maršrutu, ja ir vairākas SEPA shēmā iesaistīto banku sasniegšanas iespējas?

Komentāri:

Maksājumiem, kas netiek adresēti EKS tiešajiem dalībniekiem, ir viens maksājumu kanāls – STEP2, kas nosaka tālākos maksājumu kanālu izvēles principus.

- d. cik ilgā laikā (dienās) Jūs varat sasniegt jebkuru SEPA shēmā iesaistīto banku, un attiecīgi, cik ilgā laikā ikviena eiro telpas banka, kas ir SEPA shēmas dalībniece, var Jūs sasniegt? Vai Jūs varēsiet sasniegt jebkuru SEPA shēmā iesaistīto banku vienas darbadienas laikā, vēlākais, sākot ar 2012. gadu?

Komentāri:

EKS dalībnieki var sasniegt jebkuru SEPA shēmā iesaistīto banku un attiecīgi ikviena SEPA shēmā iesaistītā banka var sasniegt EKS dalībniekus vienas darbadienas laikā.

- e. ja Jūs saviem dalībniekiem patlaban vēl nenodrošināt pilnīgu sasniedzamību, vai Jūs to plānojat piedāvāt vēlāk? Ja jā, lūdzam sniegt komentāru, kā to nodrošināsiet un kad?

Jā Nē

Komentāri:

Latvijas Banka, veicot maksājumu apmaiņu ar STEP2, nodrošina EKS dalībniekiem pilnīgu sasniedzamību.

4. Godīgas un atklātas pieejas kritērija nosacījumi: lai veicinātu infrastruktūru atbilstību SEPA, infrastruktūras tiek aicinātas nodrošināt finanšu iestādēm iespēju izvēlēties infrastruktūru, pamatojoties uz tās piedāvājumiem pakalpojumiem un cenu, nodrošināt šo pakalpojumu un cenu (*pricing*) pilnīgu pārskatāmību, nepiemērot nevajadzīgus piekļuves ierobežojumus, nenoteikt lietotājiem pienākumu apstrādāt konkrētus maksājumu veidus specifiskā infrastruktūrā vai izmantot noteiktus individuālus standartus (*proprietary standards*), kā arī nenoteikt citu infrastruktūru lietotājiem dalības pienākumu.

- 1) Vai Jūsu neliela apjoma maksājumu klīringa pakalpojumu piedāvājums un komisijas maksu struktūra (ieskaitot informāciju (un apjomu) par visu veidu piemērojamām komisijas maksām, piemēram, pievienošanās maksa, regulārā maksa, transakcijas maksa vai komplekta (*package*) maksa) ir publiski pieejama?

Jā Nē

Komentāri:

EKS piemērojamās komisijas maksas ir publiski pieejamas.

- 2) Vai Jūs atturaties no dažādu pievienošanās nosacījumu piemērošanas atkarībā no pretendenta veida, tā ģeogrāfiskās atrašanās vietas vai citiem apsvērumiem?

Jā Nē

- 3) Vai Jūs atturaties noteikt pienākumu Jūsu dalībniekiem apstrādāt konkrētus SEPA maksājumus specifiskā infrastruktūrā?

Jā Nē

- 4) Vai Jūs atturaties noteikt pienākumu Jūsu dalībniekiem lietot noteiktus standartus (*proprietary standards*) SEPA maksājumiem?

Jā Nē

Komentāri:

EKS dalībniekiem jāievēro EPC SEPA kredīta pārvedumu shēmas *banka-banka* posma ieviešanas vadlīnijas (*SEPA Credit Transfer Scheme Inter-bank Implementation Guidelines*). Vadlīnijas ir iestrādātas EKS funkcionālajā aprakstā.

- a. ja nē, lūdzam aprakstīt kādus noteiktus individuālus standartus (*proprietary standards*) Jūs saviem dalībniekiem nosakāt lietot.

Komentāri:

Jautājums netiek attiecināts uz EKS.

- 5) Vai Jūs atturaties no dalības saistību piemērošanas citu infrastruktūru lietotājiem, ja cita CSM pieprasa savienojumu?

Jā Nē